

UNIVERSITY OF COPENHAGEN

Debat: Arv. Elitens børn får attraktive job i udlandet

Foged, Mette

Published in:
Politiken

Publication date:
2012

Document version
Tidlig version også kaldet pre-print

Citation for published version (APA):
Foged, M. (2012). Debat: Arv. Elitens børn får attraktive job i udlandet. *Politiken*, (Sektion: 2), 8.

13.732 kroner er den månedlige kontanthjælp til en forsørger over 25 år

17.073 kroner er den tilsvarende månedlige dagpengesats

Kilde: Morgenavisen Jyllands-Posten

HARVARD. Chansen for at komme til at bestride et internationalt topjob er større, hvis man har en kandidatgrad fra et velrenommeret udenlandsk universitet, end hvis man har tjent til sine akademiske skulderstriber i Danmark. Arkivfoto: Elise Armendola

Arv. Elitens børn får attraktive job i udlandet

Eliteuniversiteter i udlandet er den direkte vej til topstillinger – for mænd. For kvinder er erfaringerne mere blandede.

ANALYSE

Det er velkendt, at børn af akademikere har større sandsynlighed for at få en universitetsgrad end børn af forældre, som ikke har gået på universitetet. I en ny undersøgelse kigger vi på, hvordan dem med en universitetsuddannelse fra udlandet adskiller sig fra dem, som har gået på universitetet i Danmark. Denne undersøgelse er blevet mulig ved hjælp af en spørgeskemaundersøgelse foretaget blandt udvandrede danskere.

Vi skelner her mellem eliteuniversiteter som f.eks. Harvard, Oxford og Cambridge og universiteter, der ligger længere nede på internationale rankinglister,

METTE FOGED

og finder, at mens forældresammensætningen på ikkeeliteuniversiteter i udlandet ligner forældresammensætningen på mange universiteter i Danmark, så er det en meget selekteret gruppe – målt på social baggrund – som kommer på de mest anerkendte universiteter.

Dette gælder i særlig grad kvinder på eliteuniversiteter i udlandet. Disse har mere end 24 gange så stor sandsynlighed for at have en mor, som er akademiker sammenlignet med personer uden universitetsuddannelse, mens kvinder med en dansk eller udenlandsk ikkeeliteuniversitetsuddannelse 'kun' har 9 gange så stor sandsynlighed for at have en akademisk mor. For mænd er de tilsvarende tal for moderens uddannelse 10 og 6-8. Den sociale arv ser således ud til at slå hårdt igennem, når det gælder transnationale uddannelsesstrategier.

GENERELT gælder det, at faderens uddannelsesmæssige baggrund korrelerer stærkest med mænds sandsynlighed for at få en eliteuddannelse i udlandet, mens moderens uddannelse har størst sammenhang med kvinders sandsynlighed for at opnå en grad fra et af de prestigefulde universiteter. Hvorfor det forholder

sig sådan, kan der være mange forklaringer på. En mulighed er, at forælderen af samme køn simpelthen er en vigtigere rollemodel i forhold til den unges uddannelsesvalg.

MENS DET akademiske niveau og prestige samt værdifulde kompetencer og forbedrede muligheder for at få et job på det internationale jobmarked har størst betydning, når mænd vælger at læse på de toneangivende universiteter, har godt en tredjedel af kvinderne valgt den udenlandske uddannelse for at være tæt på sin partner. Således slår valget om at følge manden ud som den største motivationsfaktor blandt kvinderne, mens blot hver tiende mand svarer, at de studerede ude for at være sammen med deres partner. At manden ofte dominerer migrationsbeslutningen er velkendt fra andre studier af international mobilitet, men måske især overraskende for Danmark, der relativt set har høj erhvervsdeltagelse for kvinder. Kønssforskellene gør sig ikke kun gældende i forhold til international uddannelsesmobilitet, men også udvandring relateret til arbejde.

Tre ud af fire tager deres grad i et engelsksproget land. Det hænger sammen

med, at navnlig USA og England har et stort udbud af distinktive uddannelsesinstitutioner.

London alene modtager flere danske, som studerer for en hel akademisk grad (bachelor, master eller ph.d.) end hele Frankrig eller hvert af vore nabolande – Norge, Sverige og Tyskland. At de engelsksprogede lande hitter blandt danske studerende, ses også for udvekslingsstuderende. Et nyhedsbrev fra Danmarks Statistik i september viste, at 28 procent af alle danskere, som tager et udvekslingsophold som led i deres danske uddannelse, vælger USA, Canada, Australien, New Zealand, England eller Irland.

SERIE

ER KAMPEN MOD NEGATIV SOCIAL ARV GÅET I STÅ?

I denne tid sætter Politiken fokus på spørgsmålet: Har vi ramt muren i forhold til at bekæmpe den negative sociale arv? Og i givet fald: Hvad gør vi for at komme videre?

For 90 procent er udvekslingsopholdet af maksimum et halvt års varighed. Lande som England og USA er altså ikke overraskende endnu mere attraktive, når det drejer sig om lange ophold og opnåelse af udenlandske universitetsgrader.

HVOR BRINGER de prestigøse universitetsuddannelser så de danske unge hen? Da undersøgelsen er foretaget i 2008 og baseret på udvandrede mellem 1987 og 2002, er det ikke muligt at give et komplet billede af, hvilke job disse personer ender med at bestride, eller hvor mange der med tiden vil vende hjem til Danmark. Et øjebliksbillede af deres positioner i 2008 viser dog tydelige forskelle sammenlignet med personer med en dansk universitetsgrad:

En markant større andel ender som selvstændige eller topledere. F.eks. er godt 25 procent af mændene med en udenlandsk universitetsgrad topledere i 2008 sammenlignet med 9 procent af mænd med en dansk universitetsuddannelse. For kvinder er tallene noget lavere, men mønstret det samme, dvs. flere med fund og Erhverv gennemført under ledelse af professor Martin D. Munk og professor Panu Poutvaara.

Noget overraskende går kvinder med en udenlandsk grad dog også oftere

hjemme, sammenlignet med deres danskuddannede kønsfæller hjemme – selv kvinder med diplomer fra verdens mest eftertragtede universiteter. Det kan skyldes, at mange af disse stadig opholder sig i lande, hvor det er sværere at få børnepasning og to travle job til at hænge sammen. Desuden så vi, at en stor andel af kvinderne i udrejsebeslutningen fulgte manden, hvilket kan afspejle og forstærke et mere generelt fokus på mandens karriere for disse internationale par.

FOR MÆND er prestigøse udenlandske eksamener altså vejen til attraktive jobmuligheder, mens der tegner sig et mere blandet billede for kvinder. For begge køn, men især for kvinder gælder det, at unge med akademikerforældre har en forøget chance for at opnå en internationalt anerkendt universitetseksamen.

analyse@pol.dk

Mette Foged, ph.d. – stipendiat ved Københavns Universitet, opholder sig p.t. på University of California, Davis. Undersøgelsen er med støtte fra Forskningsrådet for Samfund og Erhverv gennemført under ledelse af professor Martin D. Munk og professor Panu Poutvaara.

... It i folkeskolen er ikke pengene værd

den manglende succes fra eksperter, politikere, embedsfolk, forskere, forældre. Når der skal peges på en forklaring, siger man, at der mangler undervisningsmateriale, og at lærerne er mediebagstræbere, der forhindrer os i at klare os i den globale lærermarked. Skam jer, lærere!

Men hvad fortæller historien om nye medier om en revolution af medieanvendelsen i uddannelserne?

Når der gennem historien er kommet nye medier, har der været store forventninger til, at de skulle revolutionere læremidlerne. Forventninger blandt entusiaster har været, at de såkaldte traditionelle læremidler i form af tavler, bøger, hæfter og noget at skrive med vil blive erstattet af nye og mere effektive læremidler baseret på nye medier. Sådan var forventningerne til radioen, til filmen, til fjernsynet og videoen – uden at det medførte den revolution, som medieentusiasterne håbede og forventede.

I 1912 sagde f.eks. Thomas Edison: »I fremtiden vil uddannelse, som jeg ser det, ske gennem film, en visualiseret uddannelse, hvor det vil blive muligt at opnå 100 procents effektivitet.

Men det skete ikke? Med digitale medier, internettet, sociale medier m.m. gentager denne udvikling sig.

Der er vel næppe nogen, der vil påstå, at grunden til, at nye medier inden for de seneste 100 år ikke med et kvantespring ændrede læremidler og læreprocesser, var, at lærerne ikke lyttede til radio, ikke så film, ikke så fjernsyn osv. Der er heller ingen grund til at påstå, at lærere som faggruppe er ramt af en særlig mediedysleksi i forhold til anvendelse af de nye medier, og at de helt står uden for medie-

udviklingen i samfundet.

Lærerne er selv mediebrugere. Lærerne har fra deres egen hverdagsbrug af medierne et praktisk grundlag for at vurdere de forskellige mediers styrker og svagheder i forhold til målopfyldelsen. Deres egen anvendelse af medier i og uden for skolen danner grundlaget for deres præferencer og valg af læremidler, når de skal tilrettelægge deres undervisning, så de kan leve op til de formelle krav til resultatet af deres arbejde.

It-kritikken er helt i tråd med den øvrige debat om folkeskole, lærere og læreruddannelse. Det er sjældent at høre eksperter, der fæster lid til, at de personer, der rent faktisk løser opgaven som lærer, kan anvende deres erfaringer, bestræbelser og refleksioner til noget som helst. Men resultatet af den indbyrdes professionelle konkurrence om at være ekspert på lærernes vegne bliver til en kakofoni af budskaber, der utilsigtet er med til at tømme lærerrollen for enhver autoritet og troværdighed for både studerende og praktiserende lærere.

UD OVER lærernes manglende it-kompetencer er et andet af kritikpunkterne på hitlisten over lærernes mangler, at læreren ikke evner at skabe ro og orden i klassen

I dag kalder man løsningen *classroom-management*, men den moderniserede benævnelse har ikke løst problemet! Her er vi nødt til at gøre op med den naive opfattelse, at det alene er et spørgsmål om, at læreren ikke er i stand til at sige skal, eller at børnene er curlingbørn.

Meget tyder på, at de nye medier er med til at skabe en flygtig og rastløs bevidsthed. De er ikke blot stumme tekniske redskaber, men medvirkende til at skabe nye adfærdsformer og måder at tænke på. Vi vænnes til en lind strøm af variation af sanseindtryk og informationer. Vores opmærksomhed er ledt af vores bevidstheds behov for hurtige skift. Tilfredsstilles det behov ikke, bliver vi rastløse.

Med klasser af elever, der individuelt og selektivt søger tilfredsstillelse af behovet for variation, er det svært for læreren at skabe den ro, der er forudsætningen for undervisning og læring, hvilket der er udpræget enighed om blandt alle, der mener noget om undervisningen i folkeskolen.

I vores fiksering på, hvad it kan skabe af fleksibilitet, produktivitet og effektivitet, glemmer vi således, at vores måder at føle, tænke, erkende, kommunikere, udøve magt på er formet af de medier, vi bruger.

Opfindelse af bogtrykkkunsten i det 15. århundrede medførte en kulturrevolution, der er forudsætningen for vores kultur. Massespredningen af Bibelen på nationale sprog gav bl.a. næring til øget national bevidsthed og satte skub i udbredelsen af evnen til at læse. Det var en af forudsætningerne for en fælles offentlighed, ytringsfrihed, nationale demokrati-

er og opfattelsen af individet som frit og autonomt.

Men at læse stiller også krav om disciplinering. Du skal læse indenad og koncentrere dig i længere tid for at kunne modtage, bearbejde og tilegne dig informationerne, ja nogle gange store mængder af sammenhængende informationer. Den disciplinering har skolerne gennem tiden udfoldet med forskellige grader af gru og talent, men overordnet med det formål, at vi skal have kompetencerne til at begå os i samfundet og dets institutioner, så vores samfund ikke går til grunde.

Men de kompetencer, der giver sig selv i det pulserende liv uden for skolen, er der ingen grund til at vie en særlig opmærksomhed i skolen. Der er ingen, der vil foreslå, at skolen skal undervise i, hvordan man anvender en fjernbetjening til fjernsynet.

Til gengæld skal skolen insistere på opbygning af de kulturbærende kompetencer, der ikke af sig selv opbygges andre steder.

DER ER INGEN nem genvej til personligt at lære noget for alvor. Det kræver arbejde, koncentration og tålmodighed, og det selv om vi gøgler et ideal om, at vi kan komme nemt til det meste. Den kompetence at kunne læse indenad, koncentrere sig om lange, sammenhængende informationer og tilegne sig dem personligt starter med at blive opbygget fra den første dag i skolen. Det kan ikke erstattes af små brudstykker af læring med it. De personer, der gennem uddannelse og studier bliver de bedste til at beherske kulturkompetencerne, de vil også indta-

ge de magtfulde positioner i samfundet.

Medieentusiasterne kan blive ramt af blindhed, så de ikke kan se, at et nyt medie ikke erstatter tidligere medier, men aflaster de eksisterende. Der dannes en ny arbejdsdeling mellem medierne. Der sker en refunktionalisering af dem. På samme måde kan vi i vores medieentusiasme glemme den tætte forbindelse mellem de medier, vi anvender, og hvordan vi opbygger og videregiver kulturer.

I 'Internettet i mediehistorisk perspektiv' (2005) skriver Niels Ole Finnemann om dynamikken mellem etablerede og nye medier:

»Det nye medie aflaster oftest et eller flere gamle medier i en eller flere henseender, og den aflastning betyder så igen, at det gamle medie kan blive frigjort og brugt til nye – måske hidtil helt ukendte – formål. Der sker normalt en refunktionalisering af gamle medier. De forsvinder kun, hvis deres funktioner bliver helt overtaget» ('Internettet i mediehistorisk perspektiv', side 57).

DER ER naturligvis lærere, der er usikre på, hvordan de kan opfylde de officielle krav til undervisningen i folkeskolen med anvendelsen af it. Men den moderate brug af it-medier skyldes formentlig ikke, at lærerne er indskrænkede, ureflektede og ikke vil eller kan lære nyt, men derimod måske at de kan se, hvad de traditionelle medier er bedre til end de nye medier? Det er tankevækkende, at ti års massivt pres og generelt alvorlige besparelser på traditionelle læremidler, men med specifikt pæne budgetter netop til it-udstyr og -læremidler ikke har været i stand til at overvinde denne til-

syneladende tilbageholdenhed.

Derfor tyder noget på, at vi i vores tro på, hvordan it kan gøre folkeskolen mere fleksibel, produktiv og effektiv, mangler en kritisk vurdering af teknologien. Fejlinvesteringer vil milliarder i it med henblik på at skabe fleksibilitet, produktivitet og effektivitet i konkurrencestatens folkeskole?

Tiden er inde til at slippe fikseringen på de relativt høje it-budgetter, de minimale budgetter til øvrige undervisningsmidler og tunnelsynet på udvikling, anvendelse og evaluering af it.

Udgangspunktet for en kritisk vurdering af it kan være at tage lærernes moderate brug af it-medier som udtryk for andet end amish-mentalitet og mangel på kompetence. Hvad gemmer der sig af skjult viden i lærernes tilbageholdenhed over for den nye bølge af it, som milliardertallet udløser? Den skjulte viden kan give en væsentlig indsigt i, hvordan lærerne i deres undervisning refunktionaliserer medierne.

Den indsigt, som en mere dybtgående undersøgelse vil afsløre, kan danne grundlag for en mere målrettet satsning på it, end de it-tilskud, der er tilflydt folkeskolen i mere end ti år med lovning om en ny portion af en halv milliard fra staten. For at få adgang til statens halve milliard tvinges kommunerne til at komme med en anden halv milliard.

Det går typisk ud over budgetterne til gedigne, traditionelle og pædagogisk tilrettelagte læremidler, og mange steder står lærerne og sukker over de tabte potentiale!

ERIK SCHMIDT
TIM LIND JENSEN